

Keskkonnamõju hindamise vajalikkuse üle otsustamine veekeskkonnariskiga tegevuse registreerimiseks ja keskkonnamõju hindamise algatamata jätmine

Arthur Vaher¹ (edaspidi *taotleja*) esitas 15.12.2022 Keskkonnametile² veekeskkonnariskiga tegevuse registreeringu taotluse³ (edaspidi *taotlus*) Tartumaal Tartu vallas Tabivere alevikus Jõgeva tee 8 kinnistul (registriosa 2426035, katastritunnus 77301:002:0127; *edaspidi Jõgeva tee 8 kinnistu*) ja Pikknurme metskond 190 kinnistul (registriosa 11529650, katastritunnus 77301:001:0318; *edaspidi Pikknurme metskond 190 kinnistu*) veekogust sette (sh pilliroog) eemaldamiseks korrashoiu eesmärgil mahuga 99 m³ ja tahkete ainete uputamiseks mahuga 99 m³, millest kive mahus 39 m³ ja liiva 60 m³. Taotlusele lisaks on esitatud tööde piirkonna projekt koos täpsema kirjeldusega⁴.

Keskkonnaamet kontrollis taotluse vastavust nõuetele ja pidas esitatud teavet piisavaks veekeskkonnariskiga tegevuse registreeringu menetluse algatamiseks. Keskkonnaameti looduskasutuse osakonna spetsialist Maris Liiv ja Keskkonnaameti veeosakonna spetsialist Marko Petrov on teostanud 05.01.2023 kavandatava töö paikvaatluse.

Taotletav tegevus (99 m³ sette eemaldamine koos pillirooga veekogust ja 99 m³ tahkete ainete uputamine veekogusse, millest kive mahus 39 m³ ja liiva 60 m³) ei ole keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi ka *KeHJS*) § 6 lg 1 kohaselt olulise keskkonnamõjuga tegevus. Keskkonnamõju hindamise (edaspidi *KMH*) vajalikkuse eelhindang tuleb Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“ (edaspidi *määrus nr 224*) § 11 lõike 7 kohaselt anda veekogu süvendamisele mahust alates 100 m³. Veeseaduse (edaspidi *VeeS*) § 176 lg 1 alusel ei loeta veekogu süvendamiseks sette eemaldamist veekogust, välja arvatud meri, korrashoiu eesmärgil. Seega ei ole taotletava tegevuse puhul tegemist süvendamisega ning eelhindangu andmine ei ole määruse nr 224 § 11 p 7 alusel vajalik.

Tööde piirkond asub Vooremaa maastikukaitseala (keskkonnaregistri kood KLO1000294) Vooremaa piiranguvööndis (Vabariigi Valitsuse 30.11.2006 määrus nr 245). Vooremaa piiranguvööndi kaitse-eesmärk on Vooremaa maastikule tüüpiliste suurvoorte ja nende vahel asuvate järvede, sealse elustiku mitmekesisuse ja maa kasutamisel väljakujunenud traditsioonilise pärandkultuurmaastiku ilme säilitamine ja taastamine.

Ala kuulub ka Vooremaa linnualana (RAH0000069) ja Vooremaa järvede loodusala (RAH0000137) Natura 2000 alade võrgustikku.

KeHJS § 3 lg 1 p 2 kohaselt hinnatakse keskkonnamõju, kui kavandatakse tegevust, mille korral ei ole objektiivse teabe põhjal välistatud, et sellega võib kaasneda eraldi või koos muude tegevustega eeldatavalt oluline ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku ala kaitse-eesmärgile, ja mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik.

KeHJS § 11 lg 2 kohaselt otsustaja vaatab tegevusloa taotluse läbi ning teeb otsuse KMH algatamise või algatamata jätmise kohta KeHJS § 6 lg-s 2¹ viidatud tegevuse korral õigusaktis sätestatud tegevusloa taotluse menetlemise aja jooksul, kuid hiljemalt 90. päeval pärast KeHJS

¹ Isikukood 38508172776; aadress Tartu maakond, Tartu vald, Voldi küla, Arturi/2.

² Registrikood 70008658; aadress Pärnu maakond, Pärnu linn, Pärnu linn, Roheline tn 64, 80010.

³ Registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 15.12.2022 dokumendi nr DM-122411-1 all.

⁴ Registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 10.01.2023 dokumendi nr DM-122411-2 all.

§ 6¹ lg-s 1 loetletud teabe saamist. KeHJS § 9 lg 1 kohaselt on otsustaja tegevusloa andja, VeeS § 198 lg 2 kohaselt on antud juhul otsustaja Keskkonnaamet KeHJS tähenduses.

KeHJS § 6 lg 2 p 22, määruse nr 224 § 1 lg 1 ja § 15 p 8, KeHJS § 6¹ lg 3 ja § 11 lg-te 2 ja 4 kohaselt peab loa andja andma eelhindangu selle kohta, kas selline tegevus, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis võib üksi või koostoimes muu tegevusega eeldatavalt mõjutada Natura 2000 võrgustiku ala või kaitstavat loodusobjekti, on olulise keskkonnamõjuga tegevus ning kaaluma KMH algatamise vajalikkust. KeHJS § 11 lg 2³ järgi KMH vajalikkus otsustatakse, lähtudes eelhindangust ja asjaomase asutuse seisukohast.

I. EELHINNANG

KeHJS § 6¹ lg 3 järgi annab Keskkonnaamet eelhindangu taotluses esitatud ja muu asjakohase teabe alusel ning lähtudes kavandatavast tegevusest, selle asukohast ning eeldatavast keskkonnamõjust. Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded on KeHJS § 6¹ lg 5 alusel kehtestatud keskkonnaministri 16.08.2017 määrusega nr 31 „Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded“ (edaspidi *määrus nr 31*).

1. Kavandatav tegevus

1.1. Tegevuse iseloom ja maht

Joonis 1. Veest eemaldatud setted laotatakse ühtlase kihina laiali punase ristkülikuna märgitud alale.

Veekeskkonnariskiga tegevuse registreerimise taotlus esitati Saadjärvest (keskkonnaregistri kood VEE2065300) sette koos pillirooga eemaldamiseks mahus 99 m³ korrashoiu eesmärgil ning Saadjärve tahkete ainete uputamiseks mahuga 99 m³, millest kive mahus 39 m³ ja liiva 60

m³. Kavandatavate tööde piirkond asub Tartumaal Tartu vallas Tabivere alevikus Jõgeva tee 8 kinnistu ja Pikknurme metskond 190 kinnistu vahelisel vee alal Saadjärves.

Taotluse kohaselt soovitakse kõigepealt eemaldada veekogust ja kaldalt setted ning pilliroog, mis paigutatakse Jõgeva tee 8 kinnistule ühtlaselt laiali väljapoole veekaitsevööndit (Joonis 1).

Seejärel ligikaudu 300 m² suuruse ujumiskoha rajamiseks uputatakse veekogusse (Joonis 2) 60 m³ mahus liiva nii, et liivakihi paksust jääb ligikaudu 20 cm. Suplusala välispiiridest mõlemale poole kuni 18 m ulatuses uputatakse maakive kaldakindlustuse rajamiseks arvestades, et kaldakindlustuse maksimaalne kõrgus veepinnast jääb 0,5 m. Vajadusel uputatakse osa maakive suplusalasse liivakihi alla.

Joonis 2. Planeeritav suplusala on märgitud punase ristkülikuna, millest mõlemale poole kuni 18 m ulatuses rajatakse kaldakindlustus.

Jõgeva tee 8 kinnistu on eraomandis, kuulub veekeskkonnariskiga tegevuse registreeringu taotlejale Arthur Vahe. Kinnistu sihtotstarve on 100% maatulundusmaa. Pikknurme metskond 190 katastriüksus on osa Saadjärve vee-alast, mille omanikuks on Eesti Vabariik ja volitatud asutuseks Riigimetsa Majandamise Keskus.

1.2. Tegevuse seos asjakohaste strateegiliste planeerimisdokumentidega ning lähipiirkonna praeguste ja planeeritavate tegevustega

Tegevusest otseselt mõjutatav piirkond on Saadjärve osa, kus tegevust läbi viiakse ehk ala, mis asub Vooremaa maastikukaitsealal (keskkonnaregistri kood KLO1000294) Vooremaa piiranguvööndis (Vabariigi Valitsuse 30.11.2006 määrus nr 245). Vooremaa piiranguvööndi kaitse-eesmärk on Vooremaa maastikule tüüpiliste suurvoorte ja nende vahel asuvate järvede,

sealse elustiku mitmekesisuse ja maa kasutamisel väljakujunenud traditsioonilise pärandkultuurmaastiku ilme säilitamine ja taastamine.

Ala kuulub ka Vooremaa linnualana (RAH0000069) ja Vooremaa järvede loodusalana (RAH0000137) Natura 2000 alade võrgustikku.

Antud piirkonnas kehtib Tartu Vallavolikogu 15.06.2022 otsusega nr 43 kehtestatud „Tartu valla üldplaneering“⁵, mille kohaselt jääb tööde teostamise piirkond tiheasustusalale ning maakasutuse juhtotstarveteks on väikeelamu maa-ala ning kaubandus-ja büroohoone maa-ala.

Kavandatav tegevus on seotud Ida-Eesti vesikonna veemajanduskavas 2022-2027⁶ (edaspidi VMK) käsitletud maismaa seisuveekogumiga Saadjärv (2065300_1), mille ökoloogiline ja keemiline seisund VMK kohaselt oli 2019. aastal hea.

Saadjärves tehtavate tööde mahu põhjal Keskkonnaameti hinnangul ei avalda teostatavad tööd olulist ebasoodsat mõju Saadjärve seisundile.

1.3. Ressursside, sealhulgas loodusvarade, nagu maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, näiteks loomastik ja taimestik, kasutamine

Tegevus on kavandatud avalikult kasutatavas veekogus. Sette eemaldamisega ja tahkete ainete uputamisega taastumatuid loodusressursse kasutusse ei võeta. Mõju põhjaveele puudub, töökorras tehnika kasutamisel ei ole põhjavee või pinnavee saastumise ohtu.

1.4. Tegevuse energiakasutus

Energiakasutus on peamiselt seotud masinate poolt kütuse kasutamisega tööde teostamise perioodil, mille energiakulu ei põhjusta olulisi ebasoodsaid mõjusid.

1.5. Tegevusega kaasnevad tegurid, nagu heide vette, pinnasesse ja õhku ning müra, vibratsioon, valgus, soojus, kiirgus ja lõhn

Taotletava tegevusega ei kaasne saasteainete heidet pinnasesse, vette või välisõhku. Ajutiselt võib tööde teostamise ajal tõusta töötsoonis vees heljumi sisaldus, mis peale tööde lõppu tavapäraselt normaliseerub.

Valguse, kiirguse ja lõhnareostust tegevusega teadaolevalt ei kaasne. Tööde ajal võib kaasneda vähenenud müra ja vibratsioon seoses masinate tööga, kuid mõju on lühiajaline ja kestab vaid tööde teostamise perioodil.

Esineb võimalus, et objektil töötaval seadmel võib ilmnedagi tehniline rike, mille käigus võib õli või kütus sattuda pinnasesse või vette. Sel juhul tuleb tööd koheselt peatada ning reostus likvideerida.

1.6. Tekkivad jäätmed ning nende käitlemine

Sette eemaldamisega ja tahkete ainete uputamisega ei kaasne jäätmete teket.

⁵ <https://uldplaneering2035.tartuvald.ee/>

⁶ <https://envir.ee/veemajanduskavad-2022-2027#veemajanduskavade-do>

1.7. Tegevusega kaasnevate avariilukordade esinemise võimalikkus, sealhulgas heite suurus

Seadmete ja masinate käitlemine, sealhulgas kütuse ümbervalamine, võib toimuda ainult veekogust ohutus kauguses, soovitatavalt 50 m kaugusel. Tööde tegemisel tuleb kinni pidada kehtivatest tööohutusnõuetest. Ohutustehnika jälgimisel ja tehniliselt korras masinate kasutamisel on avarii tekkimine ja saasteainete levik pinnasesse või vette ning olulise reostuse tekkimine ebatõenäoline.

1.8. Tegevuse seisukoht asjakohaste suurõnnetuste või katastroofide ohust, sealhulgas kliimamuutustest põhjustatud suurõnnetuste või katastroofide ohust teaduslike andmete alusel

Tegevusega ei kaasne eeldatavalt suurõnnetuste või katastroofide tekke ohtu.

2. Kavandatava tegevuse asukoht ja mõjutatav keskkond

2.1. Olemasolevad ja planeeritavad maakasutused ning seal toimuvad või planeeritavad tegevused

Tööde piirkond asub Tartumaal Tartu vallas Tabivere alevikus asuvatel Jõgeva tee 8 kinnistul (sihtotstarve 100% ärimaa) ja Pikknurme metskond 190 kinnistul (sihtotstarve 100% veekogude maa) veekogus. Eraomandis oleval Jõgeva tee 8 kinnistuga piirneva Saadjärve kaldal soovitakse veekogu puhastada settest koos pillirooga ning uputada veekogusse ujumiskoha rajamise eesmärgil 99 m³ tahkeid aineid, millest kive mahus 39 m³ ja liiva 60 m³. Töid teostatakse tiheasustusalal, maainfo kaardirakenduse andmetel jääb lähim eluhoone tööde piirkonnast ca 120 m kaugusele. Ümbritsevad maakasutused ei muutu.

Kavandatav tegevus toimub Saadjärves (keskkonnaregistri kood VEE2065300) ja selle rannas, millele on kehtestatud 100 m ulatuses ranna piiranguvöönd⁷, 50 m ulatuses ehituskeeluvöönd⁸, 10 m ulatuses veekaitsevöönd⁹ ja 4 m ulatuses kallasrada¹⁰.

2.2. Alal esinevad loodusvarad, sealhulgas maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, nende kättesaadavus, kvaliteet ja taastumisvõime

Saadjärve pindala on keskkonnaregistri andmetel 723,5 ha ja valgala pindala 31,9 km². Järve keskmine sügavus on 8 m, suurim sügavus 25 m ning tüpoloogiliselt kuulub keskmise karedusega veega, kloriidivaeste, kihistunud veega järvede (III) hulka. Elupaigatüübiks on kalgiveeline eutroofne ehk rohketoimeline järv. Tegemist on avalikult kasutatava veekoguga.

Maa-ameti maardlate kaardirakenduse (maavarade teemakiht) alusel tööde teostamise piirkonnas maavarade levialad puuduvad.

2.3. Keskkonna vastupanuvõime, mille hindamisel lähtutakse märgalade, jõeäärsete alade, jõesuudmete, randade ja kallaste, merekeskkonna, pinnavormide, maastike, metsade, Natura 2000 võrgustiku alade, kaitstavate loodusobjektide, alade, kus

⁷ Looduskaitseseadus (edaspidi LKS) § 37 lg 1 p 2.

⁸ LKS § 38 lg 1 p 4.

⁹ VeeS § 118 lg 2 p 2.

¹⁰ Keskkonnaseadustiku üldosa seadus § 38 lg 2.

õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud või võidakse ületada, tiheasutusega alade ning kultuuri- või arheoloogilise väärtusega alade vastupanuvõimest

Tööde piirkond asub Vooremaa maastikukaitseala (keskkonnaregistri kood KLO1000294) Vooremaa piiranguvööndis (Vabariigi Valitsuse 30.11.2006 määrus nr 245). Vooremaa piiranguvööndi kaitse-eesmärk on Vooremaa maastikule tüüpiliste suurvoorte ja nende vahel asuvate järvede, sealse elustiku mitmekesisuse ja maa kasutamisel väljakujunenud traditsioonilise pärandkultuurmaastiku ilme säilitamine ja taastamine.

Ala kuulub ka Vooremaa linnualana (RAH0000069) ja Vooremaa järvede loodusala (RAH0000137) Natura 2000 alade võrgustikku.

Kavandatava veekeskkonnariskiga tegevus mõjutab potentsiaalselt Vooremaa järvede loodusala (keskkonnaregistri kood RAH0000137, rahvusvaheline kood EE80110) kaitseväärtustest elupaigatüüpi vähe- kuni keskoiteliste mõõdukalt kareda veega järved (3130) ning keskkonnaregistri andmetel liikide harilik hink (*Cobitis taenia*) ja vingerjas (*Misgurnus fossilis*) elupaika ning nahkhiireliikide veelendlane (*Myotis daubentonii*) ja tiigilendlane (*Myotis dasycneme*) esinemisalasid. Saadjärves esineb ka vähelevinud rohevetika järvepalli (*Aegagropila linnaei*) elupaik. Vee erikasutus võib veel mõjutada Vooremaa linnuala (keskkonnaregistri kood RAH0000069, rahvusvaheline kood EE0080171) kaitse-väärtusteks olevaid liike nagu rästas-roolind (*Acrocephalus arundinaceus*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), suur-laukhani (*Anser albifrons*), rabahani (*Anser fabalis*), punapea-vart (*Aythya farina*), tuttvart (*Aythya fuligula*), hüüp (*Botaurus stellaris*), mustviires (*Chlidonias niger*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), lauk (*Fulica atra*), naerukajakas (*Larus ridibundus*), hallpõsk-6 (9) pütt (*Podiceps grisegena*) ja tuttpütt (*Podiceps cristatus*).

Eelhinnangu tulemusel selgub, kas tegevusega võib kaasneda eraldi või koos muude tegevustega eeldatavalt oluline ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku ala kaitse-eesmärgile. Planeeritavate tööde mõju Natura 2000 võrgustiku ala kaitse-eesmärgile on õigete meetodite kasutamisel minimaalne.

Kavandatava tegevuse maa-ala piires puuduvad teadaolevalt sellised alad, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud või võidakse ületada. Kultuuri- või arheoloogilise väärtusega alasid veekogu kaldal ei ole. Tööde piirkonna läheduses on märgitud kinnismälestise asulakoht kaitsevöönd (registrikood 9421). Tööde piirkond asub tiheasustusalal. Keskkonna vastupanuvõimet ei ületata.

2.4. Inimese tervis ja heaolu ning elanikkond

Kavandataval tegevusel (setete eemaldamisel ja tahkete ainete uputamisel) puudub otsene mõju inimese tervisele ja heaolule.

3. Hinnang keskkonnamõju olulisusele

Taotluse kohaselt on sette koos pillirooga eemaldamise maht 99 m³ ja tahkete ainete uputamise maht 99 m³, millest kive mahus 39 m³ ja liiva 60 m³. Tegemist ei ole olulise keskkonnamõjuga tegevustega keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse tähenduses. Veekogust sette eemaldamisel ja tahkete ainete uputamisel võib tööde perioodil kaasneda tavapärasest suurem heljumi liikumine tööde piirkonnas ja vesi muutub hägusemaks. Tegemist on ajutise häiringuga.

3.1. Mõju suurus, ulatus ja tõenäoliselt mõjutatava elanikkonna suurus

Tegevusest on otseselt mõjutatud ala, kus tegevus toimub. Kaevetööd veekogus ja tahkete ainete uputamine veekogusse võivad põhjustada veekogus heljumi tavapärasest suuremat esinemist. Tegemist on tööde ajal töötsoonis esineva häiringuga, mis taastub pärast tööde lõppu. Tegevuse eesmärk ja lõpptulemus on elanike jaoks positiivne. Kuna veekogu pilliroost ja settest puhastamine ning tahkete ainete uputamine veekogusse on ühekordne tegevus, ei ole tööde puhul tegemist pikaajalise olulise mõjuga.

Tööde piirkond asub tiheasustusalal. Lähim hoone asub tööde piirkonnast *ca* 120 m kaugusel. Valguse, soojuse, kiirguse ja lõhna reostust sette eemaldamisega ümbruskonnale eeldatavalt ei kaasne. Tegevusega ei kaasne saasteainete heidet välisõhku, mis põhjustaks pöördumatuid muutusi antud piirkonnas. Sette eemaldamisest ja tahkete ainete veost tingitud müra ja vibratsioon jäävad tavapärase ehitusega kaasnevale tasemele ning esineb vaid tööde teostamise perioodil.

Lähim puurkaev asub projektialast *ca* 190 m kaugusel. Tööde teostamisega ei kaasne eeldatavalt mõju põhjaveele.

3.2. Mõju ilmnemise tõenäosus

Tööde ajal on tõenäoline tavapärasest suurem heljumi sisaldus veekogu töötsoonis. Tegemist ei ole olulise keskkonnamõjuga, vaid ajutise tööde perioodiga seotud häiringuga, mis pärast tööde lõppu normaliseerub. Valguse, soojuse ja kiirguse reostust ümbruskonnale eeldatavalt ei kaasne. Tegevusega ei kaasne eeldatavalt saasteainete heidet välisõhku ja vette, mis põhjustaks pöördumatuid muutusi antud piirkonnas. Tööde ajal esineb tõenäoliselt vähene müra ja vibratsioon seoses masinate tööga, kuid mõju on lühiajaline ja kestab vaid tööde teostamise perioodil.

3.3. Mõju tugevus, kestus, sagedus ja pöörduvus

Sette eemaldamine ja tahkete ainete uputamine on ühekordne tegevus. Seega on tegemist peamiselt tööde ajal esineva väheldase mõjuga. Peale tööde lõppu häiring veekogule lõpeb ning veekogu veekvaliteet on eeldatavalt endine.

3.4. Mõju piiriülesus

Kavandatava tegevusega ei kaasne piiriülest mõju.

3.5. Mõju Natura 2000 võrgustiku alale

3.5.1 Natura 2000 ala kaitse-eesmärgid ja nende kirjeldused, tegevuse mõju eesmärkidele

Tööde piirkond asub Vooremaa maastikukaitseala (keskkonnaregistri kood KLO1000294) Vooremaa piiranguvööndis (Vabariigi Valitsuse 30.11.2006 määrus nr 245). Vooremaa piiranguvööndi kaitse-eesmärk on Vooremaa maastikule tüüpiliste suurvoorte ja nende vahel asuvate järvede, sealse elustiku mitmekesisuse ja maa kasutamisel väljakujunenud traditsioonilise pärandkultuurmaastiku ilme säilitamine ja taastamine.

Ala kuulub ka Vooremaa linnualana (RAH0000069) ja Vooremaa järvede loodusala (RAH0000137) Natura 2000 alade võrgustikku.

Vooremaa järvede loodusala (keskkonnaregistri kood RAH0000137, rahvusvaheline kood EE80110) kaitse-väärtustest elupaigatüüpi vähe- kuni kesktoiteliste mõõdukalt kareda veega järved (3130) ning keskkonnaregistri andmetel liikide harilik hink (*Cobitis taenia*) ja vingerjas (*Misgurnus fossilis*) elupaika ning nahkhiireliikide veelendlane (*Myotis daubentonii*) ja tiigilendlane (*Myotis dasycneme*) esinemisalasid. Saadjärves esineb ka vähelevinud rohevetika järvepalli (*Aegagropila linnaei*) elupaik. Vee erikasutus võib veel mõjutada Vooremaa linnuala (keskkonnaregistri kood RAH0000069, rahvusvaheline kood EE0080171) kaitseväärtusteks olevaid liike nagu rästas-roolind (*Acrocephalus arundinaceus*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), suur-laukhani (*Anser albifrons*), rabahani (*Anser fabalis*), punapea-vart (*Aythya farina*), tuttvart (*Aythya fuligula*), hüüp (*Botaurus stellaris*), mustviires (*Chlidonias niger*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), lauk (*Fulica atra*), naerukajakas (*Larus ridibundus*), hallpõsk-6 (9) pütt (*Podiceps grisegena*) ja tuttpütt (*Podiceps cristatus*).

Vooremaa linnuala

Saadjärv on oluline puhke- ja toitumisala rändlindudele nagu naerukajakas (*Larus ridibundus*) rabahani (*Anser fabalis*) ja suur-laukhani (*Anser albifrons*) ning omab tähtsust pesitsusalana linnuala kaitse-eesmärgiks olevatele liikidele nagu hüüp, rästas-roolind, tuttpütt, roo-loorkull, lauk, hall-põskpütt ja sinikael-part.

Loodusdirektiivi eesmärk on vältida Natura 2000 võrgustiku alade kahjustamist ning tagada loodusdirektiivi I lisas nimetatud looduslike või poollooduslike elupaigatüüpide või II lisas nimetatud liikide soodsa seisundi säilitamine või taastamine. Linnudirektiivi üheks eesmärgiks on Natura 2000 linnualal tagada kaitse-eesmärgiks olevate linnuliikide soodne seisund.

Linnuala kaitse-eesmärgiks olevad liigid on tihedalt seotud veekogu ja selle äärse alaga. Linnud kasutavad pesitsusalana järve roostikku, toiduotsingutel satuvad veelinnud ka veekogu avaveelisele osale, kuid augustis, kui pojad ei ole veel lennuvõimestunud, liiguvad veelinnud järvel koos poegade ja ei ole pesakohaga nii oluliselt seotud ja tööd veekogus neile suure tõenäosusega ohtu ei kujuta. Augustikuuks on järve roostikus pesitsevate värvuliste, hüübi ja roo-loorkulli pojad lennuvõimestunud ning tööd veekogus neile otsest ohtu ei kujuta.

Küll aga on tööde piirkonnas asuv hõre roostik linnuala kaitse-eesmärgiks olevatele liikidele vähesobiv pesitsusala. Elurikkuse andmetel ei ole piirkonnas pesitsusi täheldatud.

Pesitsevate liikide soodsa seisundi tagamiseks tuleb tagada, et säilivad puutumatusalad, kus paiknevad suure tõenäosusega pesitsuskolooniad. Kaldataimestiku ja sette eemaldamisega kaasnevad nendel aladel muutused ka veetaimestikus. Vooremaa maastikukaitsealal ei ole selliseid olulisi liike, kelle elupaigad häviksid kallaste kinnikasvamise tagajärjel. Pigem võib kallaste võsastumine ja roostumine teatud määral vähendada häirimist ning liigsete toitainete kandumist järve.

Vooremaa kaitsekorralduskava alusel on linnustikule ohuteguriks veetaimestiku oluline vähendamine järvedel ning tingimuste muutmine elupaigas ja sellest tulenev arvukuse vähenemine.

Arvestades eeltoodut ei ole kavandatud tegevusel esitatud mahus ebasoodsat mõju Vooremaa linnuala kaitse-eesmärgiks olevate linnuliikide elupaikade seisundile.

Vooremaa loodusala

Vooremaa järvede loodusala (EE0080110) eesmärgiks I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on vähe- kuni kesktoitelised mõõdukalt kareda veega järved (3130), vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved (3140), looduslikult rohketoitelised järved (3150), niiskuslembedes kõrgrohestud (6430) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080); II lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on tiigilendlane (*Myotis dasycneme*), saarmas (*Lutra lutra*), harilik hink (*Cobitis taenia*), harilik vingerjas (*Misgurnus fossilis*), laiujur (*Dytiscus latissimus*) ja tõmmuujur (*Graphoderus bilineatus*).

Vähe- kuni kesktoiteliste mõõdukalt kareda veega järved (3130)

Elupaigatüübi vähe- kuni kesktoiteliste mõõdukalt kareda veega järved (3130) kaitsel on eelkõige vajadus säilitada hüdroloogiline režiim ja liikidele olulised elupaigad ning vältida järve vee kvaliteedi halvenemist.

Saadjärv (724,5 ha, 8,0 m sügav, valgala 31,9 km²) kuulub Ida-Eesti vesikonna Peipsi alamvesikonda. Saadjärve veevahetus on nõrk ning selle põhjuseks on järve suur veemaht ning vaid üks mõõduka veehulgaga väljavool Mudajõe kaudu (registrikood VEE1043400). Peamised sissevoolud on järve Kabelisoo ja Kukulinna peakraavidest, lisaks suubub järve hulgaliselt magistraalkraave. Järve seisundi hinnang VRD (Euroopa Liidu veepoliitika raamdirektiiv 2000/60/EÜ) järgi on hea. Järv on reostustundlik ja eutroofne ehk rohketoiteline veekogu, järv on hea vee läbipaistvusega. Vooremaa maastikukaitseala kaitsekorralduskava (2012-2021) kohaselt on järvede kaitse pikaajaliseks eesmärgiks hea ökoloogilise kvaliteedi säilitamise/saavutamise kõrval ka nende puhkeväärtuse säilitamine.

Sette töödega kaasneb lokaalne mõju Saadjärvele, kuna tekkiva heljumi levimise ja mõju minimaliseerimiseks tuleb veekeskkonnas töid teostada madalveeperioodil. Kuna sette eemaldamise mahud on väikesed, siis ei ole heljumi kogused vees eeldatavasti suured. Seega olulist mõju Saadjärvele ei ole, kui töid teostatakse madalveeperioodil.

Saadjärv on kaitsealuste kalaliikide vingerja ja hingu ning haruldase rohevetika järvepalli elupaigaks. Setete eemaldamine ning kaldakindlustuse eesmärgil maakivide paigutamine mööda looduslikku kaldajoont võib häirida üksikuid isendeid või kaasa tuua üksikute isendite hukkumist, kuid see ei sea tervikuna ohtu hingu ja vingerja asurkondi Saadjärves. Seega võib eeldada, et planeeritavad tööd madalveeperioodil, s.o. väljaspool kudeaega, ei ohusta eeldatavalt kaitsealuste kalaliikide seisundit. Tööde piirkonnas ei esine ka järvepallile sobivaid elupaiku. Saadjärve veepeeglit kasutavad veelendlane ja tiigilendlane valdavalt toitumisalana. Sobivad pesitsusalad asuvad liikidel kaldavööndis ja lähipiirkonnas paiknevates puistutes. Planeeritud tööd ei ohusta Keskkonnaameti hinnangul nahkhiireliikide elu- ja toitumistingimusi.

Kokkuvõttes võib eeldada, et kavandatud töödega mõju Natura 2000 ala kaitse-eesmärgiks seatud linnuliikidele, nahkhiireliikidele, vee-elustikule, sh hingule, vingerjale ja järve elupaigale on tõenäoliselt ebaoluline ja lokaalne ning väga lühiajaline.

KeHJS § 29 lg 2 kohaselt võib tegevusloa anda, kui seda lubab Natura 2000 võrgustiku ala kaitsekord ning otsustaja on veendunud, et kavandatav tegevus ei mõjuta ebasoodsalt selle Natura 2000 võrgustiku ala terviklikkust ega kaitse-eesmärki.

Eeltoodut arvesse võttes on olemasolevate teadmiste ja varasemate kogemuste põhjal suure tõenäosusega välistatud, et tegevus võiks avaldada ebasoodsat mõju Natura 2000 ala kaitseeesmärkidele.

Muud looduskaitsealad

Vooremaa maastikukaitseala

Vooremaa maastikukaitseala kaitse-eesmärk on suurvoorte kaitse, pärandkultuurmaastike kaitse, nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüüpide – vähe- kuni kesktoiteliste mõõdukalt kareda veega järvede (31303), vähe- kuni kesktoiteliste kalgiveeliste järvede (3140), niiskuslembeste kõrgrohustute (6430), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*) ning looduslikult rohketoiteliste järvede (3150) kaitse, nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II lisas nimetatud liikide, hariliku hingi (*Cobitis taenia*), hariliku vingerja (*Misgurnus fossilis*) ja laiujuri (*Dytiscus latissimus*), kes kõik on III kategooria kaitsealused liigid, ning II kategooria kaitsealuse liigi kaitse, nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ IV lisas nimetatud väike-käsiitiivaliste elupaikade kaitse, nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud linnuliikide, kes on I või II kategooria kaitsealused liigid, ja I lisas nimetatud liikide – herilaseviu (*Pernis apivorus*), händkaku (*Strix uralensis*), jõgitiiru (*Sterna hirundo*), musträhni (*Dryocopus martius*), mustviirese (*Chlidonias niger*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), roolookulli (*Circus aeruginosus*), rukkiräägu (*Crex crex*), sookure (*Grus grus*), täpikhuigu (*Porzana porzana*), valge-toonekure (*Ciconia ciconia*), väike-kärbsenäpi (*Ficedula parva*), välja-loorkulli (*Circus cyaneus*), vööt-põõsalinnu (*Sylvia nisoria*), kes kõik on III kategooria kaitsealused liigid, kaitse, hallpõsk-püti (*Podiceps grisegena*), kes on III kategooria kaitsealune liik, kaitse.

Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või seisundit (Vooremaa maastikukaitseala kaitse-eeskiri § 7 lg 1).

Kuna kavandatud tegevus esitatud mahus ei kahjusta eeldatavasti Vooremaa maastikukaitseala kaitse-eesmärke, saame nõustuda tööde tegemisega esitatud ulatuses.

3.6. Kavandatava tegevuse koosmõju muude asjakohaste toimuvate või mõjualas planeeritavate tegevustega

Töoga kaasnev keskkonnamõju on ajutine ning ei too endaga kaasa olulisi muutusi. Kavandatav tegevus ei oma negatiivset kumulatiivset ega piiriülest keskkonnamõju.

3.7. Ebasoodsa mõju tõhusa ennetamise, vältimise, vähendamise ja leevendamise võimalused

Tööde teostamisel tuleb rakendada järgmiseid meetmeid:

1. Kui kavandatud tegevus toimub võõral maal, siis peab registreeringu taotleja saama nõusoleku maaomanikult.
2. Töid teostada vastavalt veekeskkonnariskiga tegevuse registreeringu taotluses toodule.
3. Tööde läbi viimiseks kasutada talvist madalveeperioodi 01.12-28.02 kuna antud piirkond ei ole kalade talvitumisala. Nimetatud ajal viibib tööde piirkonnas ka vähem muud vee-elustikku, sest kaldatsoonis on lagunenud taimestiku tõttu hapnikusisaldus madalam, kui muudes järve osades. Töid ei ole lubatud teostada kalade kudemisajal 01.03-15.07. Tööde tegemiseks sobib ka sügisene madalveeperiood 01.09-30.11.
4. Tööde teostamise käigus tuleb maksimaalselt vältida heljumi teket ja levikut. Heljumi edasikandumise vältimiseks kasutada näiteks tõkkekardinaid, settepuudureid, pinnastammide kindlustamiseks liivakotte jms.
5. Kasutada tuleb ainult töökorras tehnikat, keelatud on kütte- ja määrdeainete sattumine vette ja pinnasesse. Avarii ja reostuse tekkimisel tuleb operatiivselt reostuse edasine levik tõkestada, reostus likvideerida ning teavitada sellest esimesel võimalusel Keskkonnaametit.
6. Masinate hooldustöid ja tankimist ei tohi teha ebatasasel pinnasel ja veekogule lähemal kui 10 meetrit.
7. Tööd tuleb katkestada valingvihmade korral, et vähendada võimalikku heljumi ja setete levikut veekogus ning erosiooniohtu kaldal.
8. Ehitusprahi veekogusse sattumisel tuleb see koheselt eemaldada. Tekkivad jäätmed tuleb käidelda vastavalt jäätmeseaduse nõuetele.
9. Töid teostada lähtudes põhimõttest, mida lühema ajaga töid ellu viiakse, seda lühemalt mõjutab see vee-elustikku.
10. Tööde tegemisel ei tohi kahjustada pinnast, muuta kaldajoont ning tekitada erosiooniohtu.
11. Veekeskkonnariskiga tegevuse registreering ei anna õigust ehitamiseks ega ehitise kasutamiseks.
12. Kui süvendatud pinnas paigutatakse maismaale, tuleb seda teha viisil, mis välistab süvenduspinnase tagasi valgumise veekogusse. Süvenduspinnast ei või paigutada üleujutusale, kaitstavale alale, kaitstavale elupaigale või liigi kasvukohale. Setted peab planeerima maapinnale võimalikult ühtlase õhukese kihina (kuni 10 cm), mis võimaldaks taimestikul kihist läbi kasvatada.
13. Tööde järgselt tuleb kogu tööpiirkond korrastada.
14. Tegemist on ühekordse tegevus loaga.

4. Eelhinnangu järelendus

Keskkonnaameti hinnangul puudub koos pillirooga sette eemaldamise mahuga 99 m³ ja tahkete ainete uputamise mahuga 99 m³, millest kive mahus 39 m³ ja liiva 60 m³, oluline keskkonnamõju üle-euroopalise kaitsealade võrgustikku Natura 2000 kuuluvale Vooremaa linnualale ja Vooremaa järvede loodusale mistõttu KMH algatamine ei ole vajalik alljärgnevatel põhjustel:

1. Kavandatud tegevus ei avaldada ebasoodsat mõju üle-euroopalise kaitsealade võrgustikku Natura 2000 kuuluvale Vooremaa linnualale ja Vooremaa järvede loodusala kaitse-eesmärkidele.
2. On välistatud, et tegevus avaldab püsivat ja pöördumatut ebasoodsat mõju Saadjärvele ja ala terviklikkusele.
3. Kavandatava tegevusega ei kaasne olulist keskkonnamõju veele ega välisõhule, samuti ei ületata piirmäärasid müra ja õhusaastatuse osas, vibratsioon eeldatavalt puudub. Tegevusega ei kaasne koosmõju teiste tegevustega.
4. Kavandataval tegevusel puudub piiriülene mõju.

5. Kavandatava tegevusega ei kaasne mõju inimeste tervisele, heaolule ja varale, samuti avariilukordi või suurõnnetusi.
6. Tööde tegemisel keskkonnakaitsenõuetele vastavalt on avariilukordade esinemine vähetõenäoline.

KeHJS § 11 lg 8¹ kohaselt KMH algatamata jätmise otsus peab muu hulgas sisaldama asjakohaseid KeHJS § 6¹ lg 1 p 6 alusel esitatud kavandatava tegevuse erisusi või keskkonnameetmeid muidu ilmnedava või olulise ebasoodsa keskkonnamõju vältimiseks või ennetamiseks. Määruse nr 31 § 5 lg 2 järgi, kui eelhindangu järelduseks on kavandatava tegevuse KMH algatamata jätmise, esitatakse eelhindangus põhjendatud juhul ettepanekud vajalikeks keskkonnameetmeteks.

Lähtudes käesoleva eelhindangu tulemustest ning KeHJS § 6¹ lg 1 p 6 kohasest teabest puudub vajadus kavandatava tegevuse erisuste või keskkonnameetmete järele muidu ilmnedava või olulise ebasoodsa keskkonnamõju vältimiseks või ennetamiseks.

II. MENETLUSOSALISTE ÄRAKUULAMINE

KeHJS § 11 lõike 2² alusel saatis Keskkonnaamet XX.XX.2023 kirjaga nr XX:XX-x keskkonnamõju hindamise algatamata jätmise otsuse eelnõu koos eelhindangu ja veekeskkonnariskiga tegevuse registreeringu eelnõuga registreeringu taotlejale ja Tartu Vallavalitsusele seisukoha küsimiseks. Tartu Vallavalitsus nõustus 27.01.2023 saadetud korraldusega nr 127 Jõgeva tee 8 ja Pikknurme metskond 190 kinnistu veekeskkonnariskiga tegevuse keskkonnamõju hindamise algatamata jätmisega¹¹. Riigimetsa Majandamise Keskus ning veekeskkonnariskiga tegevuse registreeringu taotleja Arthur Vaher ettepanekuid ega märkuseid eelnõudele ei esitanud.

III. OTSUSTUS

Lähtudes eeltoodust, veekeskkonnariskiga tegevuse registreeringu taotlusest, arvestades KeHJS § 3 lg 1 p 2, § 6 lg 2 p 22, § 9 lg 1, § 11 lg 2, 2², 2³, 4, 8 ja 8¹, § 12 lg 1¹ p 1, Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“ § 1 lg 1 ja § 15 p 8, keskkonnaministri 16.08.2017 määrust nr 31 „Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded“ **otsustab Keskkonnaamet:**

3.1. Jätta algatamata keskkonnamõju hindamine Arthur Vaher veekeskkonnariskiga tegevuse taotluse menetluse raames.

3.2. Täiendavad keskkonnauuringud ei ole vajalikud, samuti kavandatava tegevuse erisused ja keskkonnameetmed muidu ilmnedava või olulise ebasoodsa keskkonnamõju vältimiseks või ennetamiseks.

¹¹ Registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 27.01.2023 dokumendi nr DM-122411-4 all.